

VERENIGINGSVERSLAGEN ENZ.

HYPNOSEVERENIGING VOOR ARTSEN EN TANDARTSEN

REDE UITGESPROKEN BIJ DE AANVAARDING VAN HET VOORZITTERSCHAP VAN DE HYPNOSE-VERENIGING OP DE VERGADERING VAN 22 APRIL 1958

DOOR DR. B. CH. LEDEBOER

Bij deze wil ik u allen van harte welkom heten op deze vergadering van de Hypnose-Vereniging.

Zoals u uit de convocatie voor deze vergadering hebt kunnen vernemen heb ik mij, op verzoek, bereid verklaard, althans voorlopig, het Voorzitterschap van onze Vereniging op mij te nemen, wanneer u zulks goedkeurt, al liggen mijn voornaamste werkzaamheden niet op het terrein van de hypnose-behandeling, doch op dat van de epileptologie.

Op een voorbespreking voorafgaande aan deze vergadering en op een, op korte termijn te houden Bestuursvergadering zullen de richtlijnen om tot een grotere erkenning van de betekenis van de hypnose-behandeling te komen en om de rol te bepalen die onze Vereniging daarbij zal moeten spelen, nader moeten worden geformuleerd.

Voor het moment moet ik volstaan met te constateren dat het contact, vooral met de belangrijke kring van zenuwartsen, nog ontbreekt. De afwijzende houding die vaak wordt aangenomen, ook door neurologen-psychiaters, van wie men toch beter inzicht mag verwachten, duidt op een ernstige miskenning van het belang van deze vaak zo succesvolle behandelingsmethode. Het is toch wel algemeen bekend dat in bepaalde gevallen een zoveel sneller resultaat is te bereiken met de hypnose-therapie dan b.v. met een soms eindeloze psycho-analytische behandeling.

Wij moeten daarom trachten tot een betere begripsvorming te komen, zeker in de eerste plaats voor onze patiënten. Maar dan zullen wij allen aan het welslagen van het doel van deze Vereniging intensief moeten medewerken en moet er ook uitzicht blijken op een bevredigend resultaat. Met deze restrictie dan ook zal ik eventueel het Voorzitterschap aanvaarden, doch zal niet aarzelen de functie weer ter beschikking te stellen, wanneer het gestelde doel niet bereikt zou kunnen worden.

Ik ben het geheel eens met hetgeen onze volijverige secretaris, Prof. KNAP, tot mij zeide, dat wij met elkaar moeten trachten de propaganda voor en de toepassing van de hypnose-therapie te blijven stimuleren, nu onze voorzitter, Dr. KOSTER, ons helaas is ontvallen en daarmee zijn voor onze Vereniging stuwende kracht.

Dit laatste brengt mij ertoe enkele woorden uit te spreken ter nagedachtenis aan onze zeer gewaardeerde ex-voorzitter.

In hoofdzak ontwikkelden zich zijn werkzaamheden op het terrein van de hypnose, ten eerste als zelf-behandelend hypnotiseur, ten tweede door het houden van vele belangrijke voordrachten, o.a. op de vergaderingen van de Vereniging voor Neurologie en Psychiatrie en ten derde door het geven van cursussen in de leer van de hypnose. Van hoeveel kennis van zaken en grote ervaring getuigden steeds zijn uiteenzettingen op dit

terrein, terwijl vooral zijn bekende boek: „Leerboek der Hypnose met inbegrip der Hypnose-analyse” zijn werk levend zal houden.

Van grote waarde was m.i. ook dat hij een grote mate van objectiviteit wist te betrachten, door *alle* aspecten van de neurologisch-psychiatrische criteria te belichten en niet de fout te begaan, zoals bij bepaalde richtingen in de psychiatrie wel het geval is, om door zijn groot enthousiasme, van de hypnose-therapie een panacee voor alle mogelijke somatische en psychische afwijkingen te maken. Scherp was ook zijn houding ten opzichte van misbruiken van de hypnose, b.v. om het grote publiek te trekken door het geven van voorstellingen e.d.

Tenslotte wil ik nog noemen, wetend slechts een zeer onvolledig beeld te hebben kunnen geven van alle werkzaamheden van Dr. KOSTER, zijn belangstelling en onderzoekingen op het gebied van de parapsychologische verschijnselen.

Ik acht het zeer gelukkig dat Dr. KOSTER de totstandkoming van onze Vereniging heeft kunnen bewerkstelligen. Dat hij zich niet heeft laten ontmoedigen door het reeds gesignaleerde gebrek aan medewerking uit bepaalde kringen strekt hem tot grote eer en zijn doorzettingsvermogen was ongetwijfeld gefundeerd op zijn diep inzicht in de waarde van deze materie.

Reeds in mijn studententijd heb ik hem in Amsterdam leren waarderen om zijn cursussen, die hij over de hypnose gaf en ben ik onder de indruk gekomen van de belangrijkheid en de ernst van deze behandelings-methode, waaraan Dr. KOSTER zijn leven heeft gewijd.

Een eresaluut voor zijn inzicht in deze is hier dan ook ongetwijfeld op zijn plaats. Ik moge u dan ook oproepen gezamenlijk de toorts, die hij heeft ontstoken, brandende te houden.

Hierna werd een op de band-recorder vastgelegde les met proefpersoon van Dr. KOSTER ter nagedachtenis afgedraaid.

Vervolgens hield J. C. TAVERNE, zenuwarts, een voordracht over:

RELAXATION

Naar aanleiding van bestaande methoden van relaxation, en het algemene gebruik ervan, werd een techniek beschreven, die verschillende voordelen biedt.

1. De proefpersoon of patiënt doet veel bewuster aan de oefening mede en is er actief bewust bij betrokken.
2. De methodiek is gemakkelijk zelf te leren, zodat de patiënt niet steeds op de hulp van de arts is aangewezen.
3. Weerstanden, bewust of onbewust, tegen de autoriteit van de arts, worden gemakkelijker omzeild.

Nadat besproken werd, welke voordelen deze methode voor de psychotherapie biedt, werd overwogen in hoeverre deze techniek ook bruikbaar zou zijn voor de tandarts in zijn practijk bij het trachten nerveuze patiënten tot ontspanning te brengen.

Vervolgens werd nog een demonstratie gegeven met een proefpersoon, die volgens deze methode getraind was en o.a. tijdens zijn behandeling ook bij de tandarts terecht kwam. Voor de gebitsextractie – in twee zittingen – werd gebruik gemaakt van hetero- en autorelaxation.

Over de techniek en de ontwikkeling daarvan, zal nog een nadere publicatie elders verschijnen.

Bij de navolgende discussie bracht RENEMAN naar voren, dat er moeilijkheden kunnen ontstaan, wanneer een patiënt na hypnose niet meer wil ontwaken.

TAVERNE wees erop, dat men de patiënt dan rustig slapen laat. Na enkele uren ontwaakt de patiënt dan vanzelf. Nerveuze overhaasting leidt tot niets. Men moet rustig afwachten totdat men weer contact krijgt.

Mevr. SCHIPPERS vroeg en verkreeg enige inlichtingen over de wijze, waarop een patiënt ook thuis het relaxeren zelf beoefenen kan.

De secretaris:

M. KNAP.

INGEZONDEN

NOG MEER OPRECHTHEID?

Geachte Redactie,

Helaas moet ik ten tweede male uw hoofdredacteur de raad geven niet alleen mijn inleiding over het schoolkind en de tandheelkunde nog eens zorgvuldig na te lezen, maar dit eveneens te doen met mijn ingezonden stuk in het Tijdschrift voor Tandheelkunde van juli 1958 (pag. 536).

Wanneer uw hoofdredacteur schrijft dat ook nu weer de inzender de gelegenheid voorbij laat gaan om het hierop zo gehoopte antwoord te geven, dan geloof ik dat deze raad niet overbodig is. Immers ik moge het volgende gedeelte uit mijn inleiding hier herhalen:

„Het zou voor mij verleidelijk zijn op dit moment uw aandacht te vragen voor voor- of nadelen van elk systeem. Het is voor een inleider een aantrekkelijk idee – want geloof u mij – men is verzekerd van een zeer uitgebreide en hoogstspannende discussie, maar toch is een discussie over de voor- en nadelen een mer à boire, waar wij de schooltandverzorging beslist niet verder mee brengen. Zeker, men moet zich de voor- en nadelen goed bewust blijven, maar daarnaast wordt steeds vergeten bij elk systeem de omstandigheden te bezien. Het is toch beslist geen toeval dat in de Scandinavische landen met haar grote afstanden, dus ook grotere afstanden tussen de tandartspraktijken, een grote voorkeur bestaat voor het klassieke systeem, terwijl in Duitsland, het land met een grote tandartsdichtheid, zeer veel waarde aan het verwijzingsstelsel gehecht wordt. Naar mijn mening zal men nooit over de voor- of nadelen van een bepaald systeem kunnen discussiëren, zonder de typisch tandheelkundige facetten van het betreffende district in aanmerking te nemen. Met de typisch tandheelkundige facetten bedoel ik:

1. de toestand van het gebit van de schoolkinderen;
2. de mate van dental-mindedness der bevolking;
3. het saneringspercentage der verzekerden;
4. het aantal en de spreiding van de tandartspraktijken.

Bovendien zal men rekening moeten houden met de ligging en de toestand der schoolgebouwen en de vervoersmogelijkheden binnen het district.

Slechts wanneer wij deze punten in ogenschouw nemen, zullen wij ons kunnen beraden over het systeem van jeugdandverzorging dat ons het meest wenselijk lijkt.

Dankbaar stemt het mij dan ook, dat onze vereniging beschikt over een bureau, waar de mogelijkheid bestaat voor elk district het meest geëigende systeem te adviseren. Voor ieder district zal een diepgaand en uiterst kritisch onderzoek moeten geschieden aan de hand van de door mij genoemde punten, opdat de schooltandverzorging de verantwoorde basis wordt voor de tandheelkundige sanering van ons volk.

De bezetting van ons bureau biedt u alle zekerheid dat bij deze onderzoeken zulke organisatorische, bedrijfseconomische, tandheelkundigtechnische en ethische maatstaven zullen worden aangelegd, dat zowel de gemeenten, ziekenfondsen, als tandartsen hun medewerking aan deze belangrijke tak van de sociale tandheelkunde kunnen verlenen.

Zoals ik u reeds zei, is het een vaststaand feit, dat de druk, die uitgeoefend wordt in de richting van verwijs- en gecombineerd systeem, dagelijks toeneemt. De steeds sterker wordende neiging van het klassieke schooltandverzorgingssysteem af te wijken, maakt het dringend gewenst dat op korte termijn ernstige aandacht aan dit probleem geschonken wordt. Toe te juichen valt het initiatief van de Centrale Raad voor Sociale Tandheelkunde proefkakkers te creëren voor de nieuwe systemen."

Wanneer ik nu in mijn ingezonden stuk er ten overvloede op wijs, dat de toenemende druk niet „uitsluitend" van de zijde der tandartsen komt, maar dat vooral bij de gemeenten de tendenz is waar te nemen zich afzijdig te houden van curatief werk; wanneer ik u bovendien kan wijzen op een district in Nederland, waar zowel de gemeenten als de ziekenfondsen zich verzetten tegen de invoering van het klassieke systeem, terwijl de betreffende tandartsen zich verzetten tegen invoering van het verwijzingsstelsel, dan begrijp ik ten enenmale niet dat uw hoofdredacteur mij er van beschuldigt ook nu weer de gelegenheid voorbij te hebben laten gaan het hierop gehoopte antwoord te geven. Ook deze gelegenheid meen ik te moeten benutten om die schooltandartsen, die inderdaad met opoffering aan beter gehonoreerde tijd hun kundige en gewaardeerde medewerking aan de opbouw van de schooltandverzorging in Nederland blijven geven en die dit moeten doen in lokaliteiten van schoolgebouwen, die met elk begrip van hygiëne en comfort spotten, in bescherming te nemen tegen de „meer oprechte" kritiek van uw hoofdredacteur.

De geachte lezer zal begrijpen, dat ik hier moeilijk namen en feiten kan noemen. Wel zal ik het op prijs stellen collega BUISMAN op het bureau van de Nederlandse Vereniging voor Sociale Tandheelkunde en van de Centrale Raad te mogen ontvangen, opdat hij inzage kan nemen van deze namen en feiten.

Dat naast het vele goeds ook fouten voorkomen in de ontwikkeling der schooltandverzorging in ons land, ik zal de laatste zijn dit te ontkennen, maar de fouten alleen te zoeken in de tandheelkundige sector is niet oprecht. Deze fouten zullen wij niet alleen op het tandheelkundige, maar ook op het organisatorische als op het bedrijfseconomische vlak ontdekken.

Hoogachtend,

F. J. J. SCHERPHUIS, secr. Centrale
Raad voor Sociale Tandheelkunde

Naschrift

Gaarna hebben wij coll. SCHERPHUIS wederom de gelegenheid geboden voor een nadere toelichting op wat hij meent reeds duidelijk genoeg te hebben uiteengezet. Wanneer zijn zienswijze, dat dezerzijds een kennelijk tekort aan leesvermogen aan-

wezig is, ter rechtvaardiging een verklaring behoeft, dan kan deze als volgt luiden: de geachte inzender neemt voetstoots aan dat hetgeen hij in algemene termen heeft aangeduid, voor de toehoorders en lezers even begrijpelijk is geweest als voor hem zelf, de kenner van alle dessous. Van de niet-ingewijden – waartoe wij jammer genoeg onszelf moeten rekenen – kan echter niet worden verlangd dat zij uit de gehouden inleiding meer halen dan er met zoveel woorden gezegd is en geschreven staat, ook niet van tussen de regels.

Wanneer coll. S. de wenselijkheid van een bepaald uitvoeringssysteem in enig district afhankelijk stelt van de met name genoemde typisch tandheelkundige facetten, dan mist de lezer tot zijn teleurstelling een verhelderende toelichting omtrent de huidige mate en invloed van elk daarvan op de meest aanbevelenswaardige uitvoeringsvorm. Het maakt organisatorisch een niet te verwaarlozen verschil of één tandarts zich begeeft naar de in het schoolgebouw bijeenzijnde kinderen, dan wel dat al deze kinderen vervoerd moeten worden naar de onderscheidene praktijken van de practici die zich met de behandeling willen belasten.

Op gezag van de inzender nemen wij onvoorwaardelijk aan dat er een groeiend verzet is tegen de behandeling op de scholen, alwaar, naar wij thans vernemen, de behandeling niet zelden moet worden verricht in lokaliteiten die, zo wordt het gezegd, spotten met elk begrip van hygiëne en comfort. Dit is althans een factor en een groot bezwaar waarvan wij bij deze acte nemen.

Wij zijn ons er ten volle van bewust dat coll. SCHERPHUIS over alle gegevens beschikt waarop zijn inleiding was gebaseerd, maar hij heeft ze geheel buiten zijn betoog gehouden. De toehoorders hebben de door hem voorspelde ontwrichting van de schooltandverzorging op zijn gezag als reëel dreigend moeten aannemen zonder staving met feiten en reacties, die bij zijn gehoor ook de overtuiging zouden hebben gevestigd van de noodzaak ener radicale frontverandering.

Aan de andere kant zou het eveneens interessant zijn geweest te vernemen waarom in een bepaald district de tandartsen juist geporteerd zijn voor de klassieke behandelingsvorm, terwijl de medebelanghebbende gemeentebesturen en ziekenfondsen aan het verwijzingsstelsel de voorkeur geven. Van het standpunt van deze laatste werd niet eerder gewag gemaakt. Dit alles zou ongetwijfeld bij buitenstaanders tot verheldering in deze nog ondoorzichtig gebleven aangelegenheid hebben kunnen leiden. Daarvoor was het geenszins nodig om mannen en paarden te noemen, maar wèl de achtergronden en de motieven der betreffende schooltandartsen, kortom de gegevens waarop het min of meer opzienbarende betoog was gevestigd.

Na bovenstaande dupliek zijn wij wel weer iets wijzer geworden maar het geheel heeft ons nog steeds niet nader gebracht tot een juist begrip omtrent het groeiende (en wie weet hoezeer gerechtvaardigde) verzet tegen het BONNER behandelingsstelsel. Wij hebben nu eenmaal – wellicht tot onze schande – in een ernstige zaak als de onderhavige, aan een half woord niet genoeg.

Red.